

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji

BMP.0790.3.11.2026(6)

Pan
Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

odpowiadając na wystąpienie Pana Rzecznika¹ dotyczące problemów zgłaszanych przez związki wyznaniowe w przedmiocie *kolidowania egzaminów państwowych organizowanych w soboty z terminem ich świąt przypadających na ten dzień*, uprzejmie przedstawiam poniższe informacje.

Odnosząc się do zagadnienia poruszonego w wystąpieniu należy wskazać, że w myśl art. 53 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej² „1. Każdemu zapewnia się wolność sumienia i religii. 2. Wolność religii obejmuje wolność wyznawania lub przyjmowania religii według własnego wyboru oraz uzewnętrzniania indywidualnie lub z innymi, publicznie lub prywatnie, swojej religii przez uprawianie kultu, modlitwę, uczestniczenie w obrzędach, praktykowanie i nauczanie [...]”.

Jak stwierdza Ustawa zasadnicza „Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw” (art. 31 ust. 3). Natomiast stosownie do art. 53 ust. 5 i 6 Konstytucji RP „5. Wolność uzewnętrzniania religii może być ograniczona jedynie w drodze ustawy i tylko wtedy, gdy jest to konieczne do ochrony bezpieczeństwa państwa, porządku publicznego, zdrowia, moralności lub wolności i praw innych osób. 6. Nikt nie może być zmuszany do uczestniczenia ani do nieuczestniczenia w praktykach religijnych”³.

Z kolei zgodnie z art. 70 ust. 1 zdanie pierwsze Ustawy zasadniczej „Każdy ma prawo do nauki”.

Należy przy tym pamiętać, że „1. Kto znajduje się pod władzą Rzeczypospolitej Polskiej, korzysta z wolności i praw zapewnionych w Konstytucji. 2. Wyjątki od tej zasady, odnoszące się do cudzoziemców, określa ustawa” (art. 37 Konstytucji RP).

Wśród aktów ustawodawczych podstawowe znaczenie dla kwestii wolności sumienia i wyznania należy przypisać ustawie z dnia 17 maja 1989 r. *o gwarancjach wolności sumienia i wyznania*⁴. Stosownie do jej art. 1 „1. Rzeczpospolita Polska

¹ Pismo o sygn. VII.5601.9.2025.CW z 12 sierpnia 2026 r.

² Dalej również jako: Ustawa zasadnicza

³ Vide: art. 233 Konstytucji RP co do możliwego zakresu ograniczeń wolności i praw człowieka i obywatela w czasie stanów nadzwyczajnych.

⁴ Dz.U. z 2023 r. poz. 265, dalej również jako: *ustawa*.

zapewnia każdemu obywatelowi wolność sumienia i wyznania. 2. Wolność sumienia i wyznania obejmuje swobodę wyboru religii lub przekonań oraz wyrażania ich indywidualnie i zbiorowo, prywatnie i publicznie. 3. Obywatele wierzący wszystkich wyznań oraz niewierzący mają równe prawa w życiu państwowym, politycznym, gospodarczym, społecznym i kulturalnym”. „Korzystając z wolności sumienia i wyznania obywatele mogą w szczególności: [...] 2) zgodnie z zasadami swojego wyznania uczestniczyć w czynnościach i obrzędach religijnych oraz wypełniać obowiązki religijne i obchodzić święta religijne” (art. 2 ustawy).

Ponadto „1. Nikt nie może być dyskryminowany bądź uprzywilejowany z powodu religii lub przekonań w sprawach religii. 2. Nie wolno zmuszać obywateli do niebrania udziału w czynnościach lub obrzędach religijnych ani do udziału w nich” (art. 6 ustawy). Jak również „1. Cudzoziemcy przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej korzystają z wolności sumienia i wyznania na równi z obywatelami polskimi. 2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do bezpaństwowców” (art. 7 ustawy).

Oprócz wspomnianych w wystąpieniu Pana Rzecznika przepisów: ustawy z dnia 30 czerwca 1995 r. *o stosunku Państwa do Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego w Rzeczypospolitej Polskiej*⁵ oraz ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. *o stosunku Państwa do gmin wyznaniowych żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej*⁶, można przywołać art. 42 ust. 1 i 2 ustawy stanowiący, że „1. Osoby należące do kościołów i innych związków wyznaniowych, których święta religijne nie są dniami ustawowo wolnymi od pracy, mogą na własną prośbę uzyskać zwolnienie od pracy lub nauki na czas niezbędny do obchodzenia tych świąt, zgodnie z wymogami wyznawanej przez siebie religii. 2. Osoby niepełnoletnie mogą korzystać z prawa określonego w ust. 1 na wniosek swych rodziców bądź opiekunów prawnych”.

Na podstawie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 42 ust. 4 ustawy zostało wydane rozporządzenie z dnia 11 marca 1999 r. Ministrów Pracy i Polityki Socjalnej oraz Edukacji Narodowej w *sprawie zwolnień od pracy lub nauki osób należących do kościołów i innych związków wyznaniowych w celu obchodzenia świąt religijnych nie będących dniami ustawowo wolnymi od pracy*⁷. Warto zauważyć, że przywołane rozporządzenie zostało wydane przez innych ministrów niż minister właściwy do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych, i jedynie w porozumieniu z nim („minister właściwy do spraw wyznań religijnych”).

Stanowi to konsekwencję faktu, że to do poszczególnych organów władz publicznych, z uwagi na ich właściwość w procesie stanowienia lub stosowania konkretnych przepisów prawa⁸, mogą należeć zagadnienia dotyczące wolności sumienia i wyznania. „Ustrojodawca, wzorem aktów prawa międzynarodowego, dokonał wyliczenia szczegółowych wolności i uprawnień, które składają się na zakres przedmiotowy wolności religii. Wprawdzie z legislacyjnego punktu

⁵ Dz.U. z 2022 r. poz. 2616

⁶ Dz.U. z 2014 r. poz. 1798

⁷ Dz.U. Nr 26, poz. 235

⁸ Jako działających na podstawie i w granicach prawa (art. 7 Konstytucji RP).

widzenia katalog zawarty w art. 53 ust. 2 Konstytucji RP ma charakter *numerus clausus*, to jednak doktryna i judykatura zgodnie interpretują ten przepis jako przykładowe wyliczenie przejawów urzeczywistniania wolności religii [...]. W rzeczywistości otwarty konstytucyjny katalog przejawów wolności religii na poziomie ustawowym uzupełnia art. 2 SumWyznU, aktualnie 13-punktowy, który również ma charakter egzemplaryczny [...]”⁹. Wobec tego wolność sumienia i wyznania stanowi zagadnienie złożone obejmujące szereg aspektów i kwestii¹⁰ wchodzących w zakres kompetencji wielu władz publicznych. Ma to istotne znaczenie dla interpretacji, choćby pojęć (np. „nauka”), ważnych dla ustalenia zakresu poszczególnych praw wynikających z tego zagadnienia.

Dodatkowo należy zauważyć, że „W skład [Państwowej] Komisji [do spraw Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego] wchodzi czternastu członków powoływanych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki na czteroletnią kadencję [...]” (art. 11j ust. 1 ustawy z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim¹¹), a rozporządzenie z dnia 14 lutego 2025 r. w sprawie egzaminów z języka polskiego jako obcego¹² zostało wydane przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

W kontekście powyższego należy wskazać, że w odniesieniu do spraw, o których mowa w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich istotne może być stanowisko ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

Dodatkowo uprzejmie informuję, że w ostatnich latach (do dnia wpływu niniejszego wystąpienia, tj. 12 sierpnia 2026 r.) do ministra właściwego do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych sporadycznie wpływały pisma sygnalizujące omawiany problem. Żadne z nich nie odnosiło się do zagadnienia dotyczącego egzaminów przed Państwową Komisją do spraw Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego.

Natomiast należy wskazać, że 1 września 2026 r. do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji wpłynęła korespondencja e-mailowa, nawiązująca do niniejszego wystąpienia Pana Rzecznika, z zapytaniem dotyczącym możliwości przystąpienia do państwowego egzaminu z języka polskiego jako obcego na poziomie B1 w sposób zgodny z przekonaniami religijnymi. Zainteresowanej udzielono odpowiedzi 9 września 2026 r.

Z poważaniem

z up. Tomasz Szymański

Sekretarz Stanu

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

(podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym)

⁹ M. Olszówka, Komentarz do art. 53 [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1-86, Warszawa 2016.

¹⁰ Niewykluczone jest pojawienie się nowych aspektów i kwestii tego zagadnienia bądź reinterpretacja obecnych.

¹¹ Dz.U. z 2026 r. poz. 81, z późn. zm.

¹² Dz.U. poz. 217